

Djurens Rätts svar på remiss om Jordbruksverkets skrivelser angående antalet regionala djurförsöksetiska nämnder, Dnr LI2023/01806

Djurens Rätt tackar för inbjudan att svara på remissen.

Bakgrund till synpunkterna

EU:s djurförsöksdirektiv (Direktiv 2010/63/EU) har målsättningen att alla försök på levande djur i vetenskapliga syften och undervisningssyften ska ersättas så snart det är vetenskapligt möjligt. Den målsättningen är inte valfri, Sverige har tillsammans med resten av EU förbundit sig att arbeta för att uppnå det resultatet. I direktivet framgår också att både kommissionen och medlemsstaterna ansvarar för att bidra till utveckling och validering av alternativa metoder samt att de ska vidta alla övriga åtgärder som de anser lämpliga för att uppmuntra forskningen på området. Det framgår också att djurförsök inte får användas när det finns vetenskapligt tillfredsställande djurfria metoder.

Djurens Rätt har under lång tid framhållit att prövningen i de svenska djurförsöksetiska nämnderna har stora brister och behöver förbättras.^{1, 2} Flera forskningsrapporter som publicerats i närtid bekräftar också den bilden.³ Trots det får nästan alla projekt där djurförsök ingår djurförsöksetiskt godkännande i Sverige. Projekt som är dåligt utformade eller inte fullt ut genomför 3R* eller som ger upphov till betydande etiska problem, eller

* Begreppet 3R är en internationell förkortning för orden replace (ersätta), reduce (minska) och refine (förfina). Alla som arbetar med försöksdjur inom EU ska arbeta efter 3R-principen.

baseras på försöksmetoder som är kända för att vara av dålig giltighet, fortsätter att godkännas av behöriga myndigheter.

Omedelbara åtgärder måste vidtas för att förhindra att dåligt utformad, utförd, analyserad och rapporterad vetenskap som inbegriper djuranvändning godkänns. Däribland bör särskilt satsningar på utbildning av de etiska nämnderna, i synnerhet om befintliga alternativa metoder, samt handläggarestöd, ingå som viktiga delar för att ge nämnderna rätt förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Åtgärderna är särskilt viktiga i ljuset av att Jordbruksverkets 3R-center har fått kraftigt minskade resurser och därmed har försämrade möjligheter att vägleda och stötta de djurföröksetiska nämnderna i deras uppdrag.

Synpunkter på Jordbruksverkets skrivelser

I Jordbruksverkets skrivelser angående antalet regionala djurföröksetiska nämnder saknar vi en heltäckande konsekvensbeskrivning för förslagets eventuella effekter på djurskyddet. Detta är en nödvändig utgångspunkt, som behöver kopplas till en plan för hur djurskyddet upprätthålls och förbättras, om den här förändringen ska genomföras. Djurens Rätt har upprepade gånger och under lång tid påtalat brister i den djurföröksetiska prövningen, som att det behövs handläggarestöd, bättre utbildning för nämndledamöter och bättre arbetsvillkor i nämnderna. Det är också nödvändigt att förbättra utformningen och genomförandet av reglerna för att tillförsäkra att etikfrågorna faktiskt prövas i nämnderna. Den föreslagna förändringen riskerar att ytterligare öka arbetsbördan för de återstående nämnderna, och Djurens Rätt ser inte att denna punkt har adresserats i tillräcklig utsträckning för att säkerställa att förändringen inte innebär risk för försämrat djurskydd.

Djurens Rätt ser inte regionaliteten i sig som en viktig faktor för djurskyddet, och kan se fördelen med minskad risk för jävsproblematik om det regionala systemet frångås. Jordbruksverkets skrivelser behandlar inte var de kvarvarande nämnderna skulle vara placerade eller hur fördelningen av ansökningar skulle lösas om förslaget gick igenom utan diskuterar endast kring för- och nackdelar med olika system. Djurens Rätt förespråkar att modellen som Etikprövningsmyndigheten tillämpar för att minska risken för jäv, får fungera som förebild. En kommande översyn av regionaliteten och ärendefördelningen kunde med fördel kombineras med en översyn av avgiftssystemet. Djurens Rätt instämmer i Jordbruksverkets bedömning att omfattande och svåröverskådliga ansökningar utgör en allvarlig risk för att djurskyddet åsidosätts. Djurens Rätt föreslår därför att det inte ska vara möjligt för den sökande att själv avgöra hur omfattande en ansökan får bli, utan det behöver införas tydliga ramar för detta. Att förändra bedömningsgrunden för hur avgiften för

prövning sätts är ett sätt att förstärka ett tydligare ramverk, så att det ekonomiska incitamentet att slå ihop eller utöka omfattningen på ansökningar försvinner.

Djurens Rätt uppmanar regeringen:

- Att uppdra till Jordbruksverket att (1): Genomföra en heltäckande konsekvensbeskrivning för förslagets eventuella effekter på djurskyddet och (2): Ta fram en därtill kopplad plan för hur djurskyddet upprätthålls och förbättras, innan regeringen tar ställning till Jordbruksverkets hemställan om att 7 kap. 13 § djurskyddsförordningen ska ändras.
- Att inkludera ovanstående synpunkter och förslag kring jävsproblematik, omfattande ansökningar och avgifter för prövning i ett eventuellt uppdrag till Jordbruksverket om att genomföra en översyn av nämndernas organisation och struktur.

Sebastian Wiklund

Samhällspolitisk chef

Djurens Rätt

sebastian.wiklund@djurensratt.se

Cecilia Mille

Sakkunnig i hållbarhetsfrågor

Djurens Rätt

cecilia.mille@djurensratt.se

Källor

¹ Persson S, 2009, Etisk prövning – Nästan alla djurförsök godkänns. Djurens Rätt. Publikationen finns tillgänglig på Djurens Rätts webbplats, https://www.djurensratt.se/sites/default/files/etiskprovning_0.pdf.

² Djurens Rätt (2022) Strategier för utfasning av djurförsöken. Publikationen finns tillgänglig på Djurens Rätts webbplats, https://djurensratt.se/sites/default/files/2022-01/strategier-for-utfasning-av-djurforsoken_0.pdf

³ Röcklinsberg, H., 2015, Lay Persons Involvement and Public Interest. Ethical Assessment in Animal Ethics Committees in Sweden. The Swedish Transition Process of the EU Directive 2010/63/EU With Regard to Harm-Benefit Analysis in Animal Ethics Committees. ALTEX 2015, 4, 45–48. Svärd, P-A., 2017. Normative Dilemmas in Sweden's Ethical Review Policy for Animal Experiments, i Global Journal of Animal Law. 5:2, 102-134. Tjärnström m.fl., 2018, Emotions and Ethical Decision-Making in Animal Ethics Committees, i Animals 8(10):181. Jörgensen S., m.fl., 2021, Reviewing the Review: A Pilot Study of the Ethical Review Process of Animal Research in Sweden, i Animals 11(3):708.